

UNA COINCIDÈNCIA

UN CONTE DE MARILA PONS

Dietari de la Sílvia, setembre de 2011

Feia mesos que no m'asseia a escriure i potser també feia mesos que no mirava pel balcó des d'aquí. Quan fa vint-i-cinc anys vam pujar l'escriptori de Barcelona tornant del viatge de nuvis, el vaig voler posar just davant del balcó, precisament pel paisatge que es veia. Era bonic contemplar els camps verds o a punt de segar i veure córrer els núvols, i pensava que m'inspiraria per escriure grans poemes. Que ximpleta que era! A l'hora de la veritat no he arribat a fer mai res, fora de prendre nota de les dates en què ens han passat les coses familiars més importants: naixement del primer fill, de la nena després, les primeres passes, les comunions... De poemes ni un, és clar, i d'escriure, poc. La darrera anotació la vaig fer aquest mes de maig, quan al vespre vam quedar sols amb en Josep després que hagués marxat l'últim convidat de les nostres Bodes de Plata.

Avui, però, tinc un motiu especial per escriure. Un sorpresa que m'ha fet descobrir el motiu del desenllaç decebedor i desagradable d'una experiència que vaig viure fa... dinou anys?... Sí, dinou, perquè recordo que va ser el mateix any dels Jocs Olímpics de Barcelona. No n'he dit res a en Josep, del que m'ha passat avui, com no l'hi vaig dir tampoc llavors, i això que no tenia pas costum d'amagar-li res. Però aquell dia, com ara, em va semblar que era una cosa només meva i que ell no ho entendria. I em vaig estimar més no parlar-ne.

Tot va començar quan en Toni tenia només quatre anys i, dia o nit, sempre aconseguia posar-nos els nervis de punta a en Josep i a mi amb una tos irritant que el doctor Costa, el metge del poble,

no se'n sortia de treure-li. Ell mateix ens va recomanar un pediatre de Barcelona que segons deien, feia miracles amb els problemes d'al·lèrgies de les criatures.

El primer dia hi vam anar amb en Josep, que estava molt amoïnat i temia pels pulmons del nen. A la primera visita el nou metge ja ens va agradar. El doctor Pons era més jove que el doctor Costa, devia estar a prop dels cinquanta, i quan parlava ja es veia que sabia molt bé per on trepitjava. Ens va tranquil·litzar i després de fer-li al nen un bon reconeixement, ens va informar de manera molt entenedora del que havíem de fer quan tingués una crisi de tos, i del tractament a seguir. A més, quan va saber que vivíem a cent quilòmetres de Barcelona, em va recomanar que sempre li recordés això a la infermera quan demanés hora, perquè em deixés triar la que em resultés més convenient. Vam sortir contents de la visita. Un sol de metge.

Com que al començament convenia que li portés el nen cada setmana per anar-lo controlant, vam acordar amb en Josep que hi aniria jo sola, perquè ell sempre estava enfeinat amb les terres i l'hort. No resultava gens incòmode. Jo era, i sóc encara, de les que condueixen a poc a poc, però a mig matí ja érem a Barcelona. Quan sortíem de la consulta del metge, fèiem més un berenar que un dinar, no per l'hora sinó pel lloc, una Granja que vam descobrir prop de la consulta. En Toni celebrava amb entusiasme la novetat de poder canviar la carn i la verdura per xocolata desfeta amb melindros i a vegades un plat de nata i tot, i jo feia el mateix que ell. Després agafàvem altre cop el cotxe i tornàvem a casa.

Recordo que a la segona visita li vaig explicar al doctor la nostra «dolenteria» de l'hora de dinar i es va posar a riure. «Faci, faci aquestes dolenteries, que fer-ne de tant en tant és molt saludable», em va dir.

I d'aquí va venir que comencéssim a parlar de l'educació de les criatures primer i després, en les successives setmanes, de temes diversos. Visita rere visita hi va anar sortint tot, el cinema, la música, la política... Encara no sé com, un dia vam parlar de llibres. Em va preguntar si era aficionada a la lectura i ens vam embrancar a comentar novel·les que havíem llegit tots dos. A la visita següent en tenia damunt la taula una de les que jo li havia cantat les alabances. Em sembla que va ser llavors quan em va dir que jo no semblava una noia de poble. Li vaig aclarir que era de Barcelona, i que vivia al poble perquè m'havia casat amb un noi de pagès.

Cada setmana, quan érem allí, sorgia un tema o altre de conversa i la visita s'allargava. A mi m'agradava escoltar el doctor, perquè en sis anys de casada i només dedicada a criar el nen que no em deixava gaire temps lliure, ja m'havia mig oblidat de tractar amb persones que sabessin de tants temes, que sempre trobessin una opinió assenyada per donar i que tinguessin un lèxic tan ric. Després de quatre mesos, en Toni i jo entràvem a la consulta del doctor Pons com si fos a casa nostra, i a mi em semblava haver fet un amic o potser més aviat un mestre. M'encantava. Fins que, de sobte, tot va canviar.

Un dia, en arribar a la consulta, la infermera em va informar que el doctor no em podia atendre perquè li havia sortit una urgència i em va donar la recepta del medicament del nen que ell li havia deixat preparada. Li vaig assegurar que a mi no em feia res esperar fins a la tarda per veure'l, però va puntualitzar que havia hagut d'anul·lar totes les visites del dia i em va fer fora amb bones paraules. Les dues setmanes següents van ser una lluita telefònica amb la infermera perquè em donés hora o perquè em deixés parlar amb el doctor, sense aconseguir-ho. Sempre tenia totes les hores donades i sempre la consulta estava atapeïda, segons ella. Impossibile ficar-m'hi entremig i impossible que el doctor tingués un moment lliure per posar-se al telèfon. Jo ja no sabia què pensar i donava voltes a la darrera conversa que havíem tingut, a veure si em venia el record d'haver dit alguna inconveniència que pogués haver molestat el metge, però per més que pensava no trobava que hagués fet ni dit res de mal. Vaig arribar a odiar la infermera.

Finalment, després de tres setmanes, per a sorpresa meva em van donar hora sense posar-hi cap inconvenient, i vam tornar a anar amb el nen a Barcelona. Pel camí, contenta, pensava que havia estat ben boja d'imaginar que el doctor Pons no ens volia tornar a rebre. Segur que tot el que havia dit la infermera era la pura realitat i que no hi havia més problema que el d'estar enfeinadíssim. Encara no sabia el que m'esperava.

Quan vam entrar al despatx, el doctor estava dret esperant-nos i, cosa sorprenent, sense ni tan sols donar-me la mà ni amb prou feines mirar-me, va agafar en Toni, el va asseure a la taula i el va auscultar una bon estona. Vaig esperar en silenci. El desencant que vaig tenir quan un cop acabada la revisió, no va arribar tampoc l'explicació que esperava sobre les tres visites que ens havíem hagut de saltar, no el sé ni explicar. Estava completament desconcertada per la seva actitud.

Llavors, quan ja havia tornat a deixar el nen a terra, i jo sentint-me completament incòmoda, anava a demanar-li el perquè d'aquell comportament, em va deixar de pedra dient-me que no calia que tornéssim.

«En Toni està molt millor, senyora Torné. I aquesta mena de problemes respiratoris freqüentment desapareixen a mesura que les criatures es fan grans —va dir amb una fredor tensa—. És una tonteria que continuï portant-me'l a mi, sobretot tenint en compte que vénen de tan lluny. Ben segur que més a prop de casa seva hi tenen algun metge, el doctor Costa mateix, que ara li pot fer el seguiment del nen amb les pautes que jo li he donat, sense cap problema».

No vaig ser capaç de reaccionar. Ell va obrir la porta del despatx i vaig passar per davant seu amb el meu fill de la mà, sense haver obert la boca per dir ni una paraula en tota l'estona. Tan glaçada estava per la grolleria del seu comportament... A en Josep no li vaig explicar la veritat. Només vaig dir-li que ara ja podíem tornar a la visita del doctor Costa, que seria molt més còmode.

I aquest va ser l'enigmàtic final de la història, i ho ha estat per a mi durant dinou anys. Fins aquest matí.

Aquest matí he anat a Barcelona, a fer-me unes anàlisis que no fan aquí. A l'Hospital, ja sortia del box on m'acabaven de treure sang i m'estava abaixant la màniga de la brusa quan he vist una bata blanca que s'aturava davant meu.

— Perdoni, abans he sentit que cridaven el seu nom, Sílvia Devis. Oi que vostè és la senyora Torné?

He contestat que sí, sense saber qui era aquell metge, ni què volia. Un home gran amb bata blanca i cabells blancs, com molts dels metges que circulen per l'Hospital.

— No em reconeix, és clar. Han passat tants anys... —ha dit finalment—. Sóc el doctor Pons, l'al·lèrgic. Vostè em portava el seu nen...

Em deu haver canviat la cara, perquè de seguida m'ha dit que ja veia que sí que me'n recordava.

— ... i sense gaire simpatia em recorda, naturalment —ha afegit.

Jo estava tan sorpresa que no sabia què dir ni què fer. No sabia si preguntar-li quina mena de rampell li havia agafat aquell dia que em va treure de mala manera de la seva consulta, o si donar mitja volta i deixar-lo plantat amb la paraula a la boca. Però se m'ha avançat ell. M'ha dit que quan havia sentit el meu nom i m'havia vist passar, es disposava a prendre un cafè i s'havia esperat per veure'm. Tenia lliure la mitja hora següent.

— Puc demanar-li disculpes per la meua mala educació de fa tants anys, convidant-la? Li demano per favor...

I encara no sé per què li he dit que sí. Hem anat junts a la cafeteria de l'Hospital i m'he trobat asseguda al seu davant, en una taula que quedava una mica arraconada. Discreta. M'ha demanat què

volia prendre, però jo estava tan confosa per la situació, que ni ho sabia. I llavors encara m'ha acabat d'atorollar.

— Em permet que li faci repetir amb mi la «dolenteria» que feia abans amb el seu fill?

Ha anat cap al mostrador per tornar amb un cafè i, per al meu astorament, amb una tassa de xocolata desfeta que m'ha posat al davant! No m'ho podia creure. De veritat que no m'ho podia creure, però la sorpresa de veure'l arribar amb la xocolata m'ha deslligat la llengua i m'ha fet tornar en mi. Com és que es recordava del «dinar-berenar» de la Granja? Me'l mirava, i mentre ell parlava anava reconeixent les faccions ara envellides d'aquell doctor Pons de fa tants anys, aquells ulls que tenien una mirada tranquil·litzadora, ara ben vorejats d'arrugues. La mateixa mirada. La mateixa veu serena.

— Recordo més coses de les que vostè es pensa —m'ha dit mentre seia davant meu—. No m'he oblidat del seu nom, ni de la seva cara, ni de les converses que vam tenir. Potser no les recordo totes, ni exactament, però d'estar conversant al meu despatx amb vostè me n'he recordat sempre. Ara ja l'hi puc dir tranquil·lament.

Què era el que em podia dir tranquil·lament? El motiu pel qual no va voler visitar més el nen? Li vaig preguntar així mateix.

— El nen no en va tenir cap culpa, ja s'ho pot imaginar. A qui no volia tornar a veure era a vostè.

— I de què era culpable jo, si es pot saber?

El to d'ironia amb què pretenia incomodar-lo no ha funcionat. Encara ha somrigut.

— D'ençà que l'he reconegut en sentir el seu nom, no tinc altra idea al cap que aprofitar aquesta coincidència per aclarir-l'hi. Però primer deixi'm que li digui que em sembla mentida que continuï amb la mateixa ingenuïtat de fa vint anys... o potser m'enganya i fingeix ignorància?... Vostè no m'havia fet res. Només havia vingut a la meva consulta, però... l'hi diré clarament... el dia que la vaig treure del despatx amb tanta barroeria, jo... estava enamorat de vostè fins al moll de l'os. No posi aquesta cara. Vint anys després tinc l'oportunitat inesperada de dir-l'hi, i ho puc fer sense cap problema. A la meva edat ja no em cal amagar-ho perquè ni sóc cap perill, ni ningú me n'és cap. Però llavors sí que ho era.

Sort que ja m'havien tret la sang que necessitàvem, perquè si en aquell moment em punxen ben segur que no me'n treuen. I el doctor Pons continuava parlant com si el que deia fos la cosa més natural del món.

— Vostè va arribar a la meva consulta amb uns vint-i-pocs anys gairebé insultants: jove, bonica, educada, molt imposada del seu paper de mare, amb unes ganes de viure que li vessaven pels ulls... però reclosa en un poble on totes les possibilitats que li bullien per dins no les aprofitava ningú. Tot això no m'ho invento. Ho vaig saber la meitat explicat per vostè i l'altra meitat llegint-ho entre frases quan conversàvem. Vostè tenia cultura, li agradava la lectura, li agradava la música, li agradava el teatre, li interessava l'art..., li interessava el món sencer. I a mesura que m'anava sentint atret per la seva vitalitat i la seva joventut, vaig començar a imaginar-la en un poble remot, al racó d'una casa de pagès entre gallines i conills, i m'indignava. Vostè em deia que tenia cura de les flors de casa seva i jo me la imaginava al cap d'uns anys entremig de cols i enciams de l'hort, i m'indignava. Vostè semblava feliç, i jo estava convençut que aviat ja no ho seria, i m'indignava. Jo l'hauria volgut... salvar, m'entén?, salvar. Salvar-la de la ignorància de la seva pròpia situació. Hauria volgut ser el Sant Jordi que la deslliurés del drac que la tenia presonera en aquell poble on l'havien confinat les circumstàncies!

Va sospirar i va fer un glop de cafè.

—Vaig arribar a un punt d'enamorament —va continuar— que comptava els dies que faltaven perquè tornés amb el nen, i la nit abans no podia dormir de ganes de veure-la... i de remordiments,

tot s'ha de dir. Va ser llavors quan vaig decidir que allò s'havia d'acabar. Ho vaig decidir jo sol per tots dos, i sap per què? Perquè vostè no s'adonava que tots dos ens estàvem ficant en un terreny absolutament inestable i absolutament perillós, però jo sí que me n'adonava perquè gairebé li doblava l'edat. Vostè no s'adonava de com em mirava i de com m'escoltava, però jo sí. I estava convençut que si empenyia una mica més, si forçava una mica més la màquina... permeti'm la pedanteria ara que ja només sóc un vell: sabia gairebé segur que la doblegaria. Que la faria adonar-se del drac, de la presó on estava retinguda, i de qui era Sant Jordi.

S'ha aturat un moment per tornar-se a portar la tassa als llavis, però jo ja veia que no havia acabat encara el seu discurs.

— Oh, no es pensi que tot va ser un acte de generositat envers la noia jove i inexperta. No tot va ser no voler crear-li un problema a vostè. Jo també tenia el meu, de problema. Tenia a casa tres fills adolescents i la meva dona que llavors ja era una dona madura, de la meva edat és clar, que ja no tenia la lluisor que vostè encara duia als ulls, ni els seus cabells llargs, ni el seu somriure vital, ni la seva pell tibant, ni la seva figura. I el meu problema era que la injustícia que li estava fent amb aquella jugada nostra que podia acabar en un escac i mat per a ella, no se la mereixia. Ni els meus fills tampoc.

Què havia de contestar, jo? Estava muda feia estona, davant una tassa de xocolata de la qual només havia fet un tast al primer moment, escoltant aquella declaració d'amor tan atípica, tan inesperada i que alhora em parlava d'uns sentiments que jo no era conscient d'haver sentit.

— Si m'arriben a jurar que en venir a Barcelona m'havia de trobar amb aquesta situació, no m'ho crec. I no sé si me'l puc creure a vostè o si m'està explicant una novel·la... —he encertat a dir finalment—, ni si tot el que diu de mi només s'ho va imaginar. No ho sé, però en tot cas... per què ho va acabar d'aquella manera tan desastrosa? Havia de ser per força tan desagradable i tan groller? Em va tenir molt temps donant voltes al perquè m'havia tractat tan malament, si jo no era conscient d'haver-li fet res!

El doctor va tornar a somriure amb les vores dels ulls empetitits plenes d'arruguetes.

— Per què? Em pregunta per què? Ja veig que la seva innocència la persegueix a la maduresa, encara. Vostè creu que jo li podia dir en aquells moments amb tota naturalitat: «Miri senyora Torné, m'he enamorat de vostè com un ximple i crec que a vostè no li falta gaire per enamorar-se de mi encara que potser no ho sàpiga, però ho hem de deturar aquí. Ho vull deturar aquí». I que no passés res? Es pensa que si li hagués arribat a dir hauria pogut deturar-me, realment? Segur que no. Per això vaig intentar no rebre-la, fallar-li, que la infermera no li donés hora, no posar-me al telèfon, cansar-la fins que s'enutgés prou per no tornar, però res no va funcionar. Vostè insistia a demanar hora perquè atengués el seu fill i el pitjor era que jo, tot i voler deixar de veure-la, desitjava que no fos només pel nen que volia continuar venint a la consulta. I llavors vaig veure que aquella bogeria no podia continuar i que l'única manera ràpida d'acabar amb la situació era fer-la fora de la pitjor manera, perquè em tingués per un estúpid i no volgués tornar-me a veure mai més. I em sembla que no em vaig equivocar, oi?

Li he dit que no, és clar. No s'havia equivocat. Li he dit que durant molt temps li vaig tenir força ràbia i el vaig considerar un imbècil, i que aquest sentiment de ràbia i de desconsol havia durat molts mesos. Però després tot s'havia anat esborrant. Veure'l avui havia estat com veure un ressuscitat. I la mena d'explicació que m'havia donat, un descobriment atordidor, una sorpresa que no esperava.

— I ara ja no em té per estúpid? No —ha rigut sense esperar la meva resposta—, ara només pensa que sóc un vell sonat. Ha dit abans que ha vingut a Barcelona. Això vol dir que encara continua vivint al poble?

He fet que sí amb el cap.

— I li ha anat bé la vida allí?

He fet que sí una altra vegada. Què li havia d'anar a explicar al cap de tants anys? Que potser sí que m'hauria calgut un Sant Jordi?

— Me n'alegro. Jo estic a punt de jubilar-me. Amb cinc anys de retard, no es pensi: ja en tinc setanta. Si hagués vingut d'aquí quinze dies, ja no hauríem coincidit i no hauria tingut ocasió de retrobar-la..., ni d'excusar-me.

Es va posar dret i em va allargar la mà.

— Ara ja ho he fet. Me n'haig d'anar, em queden visites per fer. Estic molt content d'haver-la recuperat, ni que només hagi estat per una estona. La vida té casualitats que a vegades són d'agrair. Per cert, no ha vingut a visitar-se per res greu, suposo.

Li he dit que no.

— Me n'alegro.

M'ha premut la mà uns moments i després m'ha deixat anar i ha anat cap a la sortida. És llavors quan m'he adonat que el cor em batejava accelerat.

— Doctor Pons!

S'ha girat cap a mi mentre m'hi acostava:

— Li volia donar les gràcies.

— Per...? — ha preguntat arquejant les celles.

— Per tot el que m'ha explicat... pel que va decidir... i per haver-m'ho fet saber encara que sigui tan tard.

Ha assentit amb un moviment de cap.

— No es deixi la xocolata — ha dit.

I ha sortit de la cafeteria.

Camí de casa, mentre conduïa no podia pensar en cap altra cosa. Havia despertat una passió ignorada fins avui. Però, i ell, l'havia despertat en mi? Tenia raó el doctor quan havia dit que jo estava a punt de caure? No me'l puc imaginar dient-me llavors el que m'ha confessat avui. Hauria caigut als seus braços? Quan em va dir que no tornés, el malestar que jo atribuïa a la meva dignitat ofesa podia correspondre a l'enamorament que ell va creure endevinar? Ho hauria de pensar molt. I no sé si és millor pensar-ho o mirar d'oblidar.

Com ho ha dit allò? Que ara, a la seva edat ja no era perillós per mi, m'ha dit. Rebre una declaració d'amor deu ser perillós a qualsevol edat. I per al qui la fa? Hi ha alguna edat no perillosa?

No. No en diré res a en Josep. Tot això és només cosa meva.

MARILIA PONS (Barcelona, 1943). Viu a Aguilar de Segarra. Ha obtingut diversos premis literaris, entre els quals cal destacar el 40è Premi Recull de Narració Joaquim Ruyra per l'obra *Històries de fum* (2005). També ha publicat les narracions llargues *Temps de verd, temps de madur* (2008) i *L'armari* (2010) i el conte «Un casament de joguina» dins el recull recent *De tot cor* (2012).